

2018-11-26

Justitiedepartementet

Polisenheten

Rådets möte för rättsliga och inrikes frågor (RIF) den 6-7 december 2018

Dagordningspunkt 5

Rubrik: Förordning för att förhindra spridning av terrorisminnehåll på internet: Allmän inriktning.

Dokument: Det har ännu inte presenterats något dokument för behandling i rådet.

Tidigare dokument: Fakta-PM Justitiedepartementet 2018/2019:FPM6.

Tidigare behandlad vid samråd med EU-nämnden: Inför Europeiska rådet den 17–18 oktober 2018.

Tidigare behandlad vid överläggning med eller information till riksdagsutskott: Överläggning i justitieutskottet den 23 oktober 2018. Överläggning i konstitutionsutskottet den 22 november 2018.

Bakgrund

Det har på EU-nivå under de senaste åren tagits flera initiativ i syfte att olagligt innehåll på internet ska tas bort i större utsträckning. Det har gällt både egenåtgärder av värdtjänstleverantörer och bestämmelser i EU-rättsakter, t.ex. i direktivet 2017/541 om bekämpande av terrorism. När det gäller egenåtgärder och frivilliga åtgärder har kommissionen dels tagit fram en uppförandekod om hatpropaganda, dels etablerat det s.k. EU Internet Forum när det gäller terrorisminnehåll. Båda dessa initiativ har tagits tillsammans med några av de stora värdtjänstleverantörerna, men många relevanta leverantörer har inte deltagit.

I september 2017 presenterade kommissionen ett meddelande om hanteringen av olagligt innehåll online (Faktapromemoria 2017/18: FPM16) med en uppsättning riktlinjer och principer för hur värdtjänstleverantörer bör intensifiera kampen mot olagligt innehåll online i samarbete med nationella myndigheter, medlemsstater och andra relevanta intressenter. Kommissionen följde upp sitt meddelande genom en rekommendation den 1 mars 2018 (C (2018) 1177 final) om åtgärder för att bekämpa olagligt innehåll online. Efter en konsekvensanalys under sommaren 2018 bedömde härefter kommissionen att det fanns skäl att föreslå EU-lagstiftning, men med en begränsning till terrorisminnehåll.

Förslaget till förordning om att förebygga spridning av terrorisminnehåll online presenterades den 12 september 2018. Förslaget handlar om åtgärder av både behöriga myndigheter i medlemsstaterna, unionsmyndigheter, dvs. Europol, och värdtjänstleverantörer. Med värdtjänstleverantörer avses en tjänst online som innebär att det sker en lagring av innehåll som tillhandahålls av en användare och att innehållet görs tillgängligt för tredje part. Youtube och Facebook är exempel på värdtjänstleverantörer, men förslaget omfattar alla värdtjänstleverantörer oavsett storlek.

Den föreslagna definitionen av terrorisminnehåll omfattar information som uppviglar till, uppmuntrar eller förespråkar utförande av eller bidrag till terroristbrott, ger instruktioner om utförande av sådana brott eller främjar deltagande i en terroristgrupps verksamhet. Definitionen bygger på EU:s terrorismdirektiv (2017/541), men är vidare det som ska utgöra olika former av straffbar terrorismpropaganda enligt direktivet.

Särskilt viktigt i förslaget är avlägsnandeordrarna som föreslås beslutas av en behörig myndighet i en medlemsstat och som ska verkställas inom en timme i den medlemsstat där leverantören har sitt verksamhetsställe eller har anmält en rättslig företrädare.

Förhandlingarna om förslaget genomförs nu i ett mycket högt tempo och ordförandeskapet har, med starkt stöd av kommissionen, aviserat att man vill nå en allmän inriktning om förordningsförslaget vid rådsmötet den 6-7 december 2018. Ordförandeskapets målsättning är att slutligt kunna anta en förordning innan Europaparlamentet avbryter sitt arbete inför valet i slutet av maj 2019.

Rättslig grund och beslutsförfarande

Den föreslagna förordningen grundas på artikel 114 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (FEUF). Det ordinarie lagstiftningsförfarandet är tillämpligt.

Svensk ståndpunkt

Olagligt terrorisminnehåll som har spridits via värdtjänstleverantörer har varit en bidragande orsak till de terroristbrott som har begåtts under senare år samt den radikaliserings som skett och den rekrytering som kunnat göras till terroristgrupper. Regeringen välkomnar därför syftet med förslaget till förordning om att förhindra spridningen av terrorisminnehåll online; olagligt terrorisminnehåll ska inte förekomma online och det måste motarbetas med kraft.

Regeringen konstaterar att förhandlingarna om förslaget kommer att vara förenade med ett antal rättsliga utmaningar. Regeringen arbetar aktivt för att en slutlig förordning inte ska omfatta hemsidor som skyddas av yttrandefrihetsgrundlagen.

Regeringen verkar också aktivt för att det innehåll som ska kunna avlägsnas otvetydigt ryms inom de yttringar och uttryck rörande terroristbrott som enligt direktivet 2017/541 om bekämpande av terrorism ska vara straffbara.

Regeringen avser att verka för att den slutliga förordningen ska vara utformad så att den blir väl avvägd och proportionerlig, inte ställer orimliga krav på värdtjänstleverantörer och innehåller tillräckliga rättssäkerhetsgarantier.

Regeringen verkar även för att datum för ikraftträdande och tillämpande av förordningen sätts så pass långt fram att en anpassning av svenska författningar hinner genomföras så att kvaliteten blir så hög som möjligt.

Europaparlamentets inställning

Europaparlamentet har ännu inte tagit ställning.

Förslaget

I faktagruppmemorien 2018/19:FPM6 ges en detaljerad beskrivning av förslaget artikel för artikel. I denna rådsgruppmemoria vill regeringen peka på några bärande delar i förslaget.

Förslaget innebär till att börja med att medlemsstaterna ska utse behöriga myndigheter som ska kunna utfärda så kallade avlägsnandeordrar till värdtjänstleverantörer - dvs. beslut om att terrorisminnehåll ska tas bort. Med andra ord innebär förslaget att t.ex. en svensk, behörig myndighet ska kunna beordra en värdtjänstleverantör i ett annat EU-land att ta bort terrorisminnehåll. Omvänt ska en utländsk, behörig myndighet kunna beordra en svensk värdtjänstleverantör att ta bort terrorisminnehåll. De behöriga myndigheterna ska också kunna anmäla terrorisminnehåll till leverantörerna, men i dessa fall ska leverantörerna själva pröva om innehållet strider mot företagets användarvillkor.

När det här efter gäller värdtjänstleverantörer åläggs de först och främst ett allmänt aktsamhetskrav som innebär att de ska vidta lämpliga, rimliga och proportionerliga åtgärder för att motverka spridning av terrorisminnehåll. Detta innefattar bl.a. att de i användarvillkor ska ange att de inte lagrar terrorisminnehåll. Leverantörerna ska också vara skyldiga att verkställa en avlägsnandeorder inom en timme från mottagandet. Och om en anmälan görs ska de vara skyldiga att skyndsamt pröva om anmält innehåll strider mot användarvillkoren.

Om värdtjänstleverantören har mottagit en avlägsnandeorder ska den också vara skyldig att vidta s.k. proaktiva åtgärder. Sådana åtgärder kan innefatta att använda automatiska verktyg (t.ex. algoritmer) för att upptäcka och snabbt kunna avlägsna terrorisminnehåll. Proaktiva åtgärder syftar bl.a. till att förhindra att innehållet laddas upp igen.

Förslaget innebär, slutligen, när det gäller jurisdiktion att en behörig myndighet ska kunna vända sig till en värdtjänstleverantör inom EU med en avlägsnandeorder eller en anmälan. Förslaget innebär också att de leverantörer som inte har något verksamhetsställe inom unionen, men som erbjuder sina tjänster i unionen, skriftligen ska utse en rättslig företrädare för att kunna leva upp till förordningens krav, inte minst för att kunna ta emot en avlägsnandeorder.

Gällande svenska regler och förslagets effekter på dessa

En EU-förordnings bestämmelser blir direkt tillämpliga i Sverige när den träder i kraft. Några författningsändringar för att regleringen ska bli gällande i Sverige krävs därför inte. De regler som finns i svensk rätt i dag är emellertid inte anpassade för den sortens arbetssätt och samarbete som föreslås. För att svenska myndigheter ska kunna tillämpa förordningen för egen del och utfärda avlägsnandeordrar för verkställighet av

värdtjänstleverantörer kommer det därför att krävas inrättande av en ordning som möjliggör att sådana ordrar kan utfärdas.

Det kommer även att behövas viss annan kompletterande lagstiftning till förordningen, bl.a. för införande av sanktionsmöjligheter gentemot de värdtjänstleverantörer som inte lever upp till sina skyldigheter.

Ekonomiska konsekvenser

Förslaget har enligt kommissionen inga budgetära konsekvenser för EU-budgeten. Eventuella merkostnader ska finansieras inom befintliga ramar på berörda utgiftsområden.

Övrigt
